

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I

PODSTAWY MEDYCyny I OPIEKI PALIATYWNEJ ■ 13

- 1. Definicja, filozofia, cele i historia medycyny paliatywnej ■ 15**
 - 1.1. Podstawowe pojęcia i zasady ■ 15**

Halina Bogusz, Jacek Łuczak, Tomasz Dzierżanowski
 - 1.2. Rys historyczny ■ 16**

Halina Bogusz, Jacek Łuczak, Tomasz Dzierżanowski
- 2. Bioetyczne aspekty opieki paliatywnej ■ 20**
 - 2.1. Podstawowe zasady bioetyczne ■ 20**

Tomasz Dzierżanowski
 - 2.2. Podmiotowość chorego i pojęcie godnego umierania ■ 21**

Tomasz Dzierżanowski
 - 2.3. Autonomia pacjenta ■ 25**

Jacek Łuczak, Iwona Stachowiak-Zaporowska
 - 2.4. Postępowanie niezgodne z zasadami medycyny paliatywnej ■ 25**

Tomasz Dzierżanowski
- 3. System organizacji opieki paliatywnej w Polsce ■ 28**
 - 3.1. Podstawy prawne opieki paliatywnej w Polsce i na świecie ■ 28**

Aleksandra Ciałkowska-Rysz
 - 3.2. Organizacja i sytuacja opieki paliatywnej w Polsce ■ 30**

Aleksandra Ciałkowska-Rysz
- 4. Opieka paliatywna w praktyce lekarza rodzinnego ■ 35**

Urszula Grata-Borkowska, Jarosław Drobnik
- 5. Wolontariat i ruch hospicyjny ■ 38**

Jolanta Stokłosa
- 6. Komunikacja z pacjentem i jego rodziną ■ 44**
 - 6.1. Rola komunikacji ■ 44**

Tomasz Dzierżanowski, Jacek Łuczak
 - 6.2. Postawy i umiejętności w efektywnym komunikowaniu się ■ 45**

Tomasz Dzierżanowski, Jacek Łuczak
 - 6.3. Przekazywanie trudnej prawdy ■ 47**

Tomasz Dzierżanowski, Jacek Łuczak
 - 6.4. Przywilej terapeutyczny ■ 48**

Tomasz Dzierżanowski, Jacek Łuczak
- 7. Ocena jakości życia w medycynie paliatywnej ■ 50**
 - 7.1. Definicja jakości życia ■ 50**

Mikołaj Majkowiak, Tomasz Dzierżanowski
 - 7.2. Metodologia ocen jakości życia oraz narzędzia badawcze ■ 52**

Mikołaj Majkowiak, Tomasz Dzierżanowski
- 8. Odrębności w opiece nad osobami starszymi ■ 55**

Katarzyna Wieczorowska-Tobis
- 9. Etniczne, religijne i kulturowe odrębności w opiece paliatywnej ■ 62**

Anna Orońska

CZĘŚĆ II

OBJAWY SOMATYCZNE ■ 65

- 1. Patofizjologia bólu ■ 67**

Iwona Filipczak-Bryniarska
- 2. Diagnostyka bólu ■ 80**

Beata Stypuła-Ciuba, Tomasz Dzierżanowski
- 3. Leczenie bólu ■ 90**
 - 3.1. Zasady leczenia bólu nowotworowego oraz praktyczne aspekty terapii ■ 90**

Aleksandra Ciałkowska-Rysz, Tomasz Dzierżanowski
 - 3.2. Nieopiodowe leki przeciwbólowe ■ 93**

Elwira Góraj
 - 3.3. Opioidy II stopnia drabiny analgetycznej WHO ■ 106**

Aleksandra Kotlińska-Lemieszek
 - 3.4. Silne opioidy ■ 110**

Tomasz Dzierżanowski, Aleksandra Ciałkowska-Rysz
 - 3.5. Wpływ opioidów na układ immunologiczny ■ 121**

Iwona Filipczak-Bryniarska
 - 3.6. Hiperalgezia opioidowa ■ 129**

Iwona Filipczak-Bryniarska
 - 3.7. Ból neuropatyczny ■ 134**

Tomasz Dzierżanowski
 - 3.8. Ból mięśniowo-powięziowy ■ 138**

Katarzyna Strzępek
 - 3.9. Ból epizodyczny ■ 143**

Tomasz Dzierżanowski, Aleksandra Ciałkowska-Rysz
 - 3.10. Zabiegowe metody leczenia bólu ■ 147**

Elwira Góraj
 - 3.11. Rola kanabinoidów w medycynie paliatywnej ■ 159**

Tomasz Dzierżanowski
- 4. Zaburzenia ze strony układu krążenia ■ 163**
 - 4.1. Problemy kardiologiczne w opiece paliatywnej ■ 163**

Tomasz Pasierski
 - 4.2. Opieka paliatywna w niewydolności serca ■ 165**

Tomasz Pasierski
- 5. Zaburzenia ze strony układu oddechowego ■ 168**
 - 5.1. Dusznność ■ 168**

Anna Zasowska-Nowak
 - 5.2. Kaszel ■ 177**

Anna Zasowska-Nowak
 - 5.3. Krwawienie z dróg oddechowych ■ 180**

Anna Zasowska-Nowak
 - 5.4. Zapalenie płuc ■ 183**

Piotr Jan Nowak, Anna Zasowska-Nowak
 - 5.5. Zatorowość płucna ■ 199**

Anna Zasowska-Nowak

- 5.6. Płyn w jamie opłucnowej** ■ 203
Anna Zasowska-Nowak
- 5.7. Schyłkowa przewlekła obturacyjna choroba płuc** ■ 207
Anna Zasowska-Nowak
- 5.8. Nadciśnienie płucne** ■ 214
Anna Zasowska-Nowak
- 5.9. Wentylacja wspomagana** ■ 218
Anna Zasowska-Nowak
- 6. Zaburzenia ze strony układu pokarmowego** ■ 222
- 6.1. Zmiany w jamie ustnej u chorych w opiece paliatywnej** ■ 222
Tomasz Dzierżanowski
- 6.2. Zaburzenia połykania u chorych objętych opieką paliatywną** ■ 227
Tomasz Dzierżanowski
- 6.3. Czkawka** ■ 230
Tomasz Dzierżanowski, Magdalena Badian
- 6.4. Nudności i wymioty** ■ 232
Tomasz Dzierżanowski
- 6.5. Zaparcie** ■ 237
Tomasz Dzierżanowski
- 6.6. Nowotworowa niedrożność jelit** ■ 243
Tomasz Dzierżanowski
- 6.7. Biegunka** ■ 245
Magdalena Badian, Tomasz Dzierżanowski
- 6.8. Popromienne zapalenie jelit** ■ 247
Magdalena Badian, Tomasz Dzierżanowski
- 6.9. Wodobrzusze** ■ 248
Tomasz Dzierżanowski
- 6.10. Żółtaczką i cholestazą** ■ 250
Tomasz Dzierżanowski
- 6.11. Krwawienie z przewodu pokarmowego** ■ 251
Tomasz Dzierżanowski
- 7. Zaburzenia ze strony układu moczowego** ■ 253
- 7.1. Krwimocz** ■ 253
Marcin Janecki
- 7.2. Opieka paliatywna w przewlekłej chorobie nerek** ■ 255
Piotr Bartnicki, Jacek Rysz
- 8. Zaburzenia metaboliczne i hormonalne** ■ 262
- 8.1. Hiperkalcemia** ■ 262
Aleksandra Ciałkowska-Rysz
- 8.2. Zespół ostrej lizy guza** ■ 263
Aleksandra Ciałkowska-Rysz
- 8.3. Hiponatremia** ■ 264
Aleksandra Ciałkowska-Rysz
- 8.4. Ostra niewydolność kory nadnerczy** ■ 265
Aleksandra Ciałkowska-Rysz
- 9. Wyniszczenie i znużenie nowotworowe** ■ 266
- 9.1. Wyniszczenie nowotworowe** ■ 266
Tomasz Dzierżanowski
- 9.2. Znużenie związane z nowotworem** ■ 272
Tomasz Dzierżanowski
- 9.3. Leczenie żywieniowe pacjenta z nieuleczalnym nowotworem** ■ 274
Anna Zmarzły
- 10. Zaburzenia hematologiczne** ■ 287
- 10.1. Niedokrwistość** ■ 287
Marek Wojtukiewicz, Piotr Tokajuk, Piotr Radziwon
- 10.2. Neutropenia i gorączka neutropeniczna** ■ 290
Marek Wojtukiewicz, Piotr Tokajuk, Piotr Radziwon
- 10.3. Leukocytoza** ■ 294
Marek Wojtukiewicz, Piotr Tokajuk, Piotr Radziwon
- 10.4. Małopłytkowość** ■ 294
Marek Wojtukiewicz, Piotr Tokajuk, Piotr Radziwon
- 10.5. Powikłania zakrzepowo-zatorowe** ■ 298
Marek Wojtukiewicz, Piotr Tokajuk, Piotr Radziwon
- 11. Postępowanie z chorym z zaburzeniami neurologicznymi** ■ 305
- 11.1. Drgawki i napady padaczkowe** ■ 305
Iwona Filipczak-Bryniarska
- 11.2. Stwardnienie rozsiane** ■ 309
Magdalena Kwiatkowska
- 11.3. Stwardnienie boczne zanikowe** ■ 314
Anna Adamczyk
- 11.4. Kwalifikacja do opieki paliatywnej i postępowanie z pacjentem ze stwardnieniem bocznym zanikowym i stwardnieniem rozsianym** ■ 318
Iwona Filipczak-Bryniarska, Anna Adamczyk, Magdalena Kwiatkowska
- 12. Objawy dotyczące skóry** ■ 324
- 12.1. Odleżyny – nowoczesne sposoby profilaktyki i leczenia zachowawczego** ■ 324
Maciej Sopata
- 12.2. Świąd** ■ 334
Anna Zasowska-Nowak
- 12.3. Nadmierna potliwość** ■ 347
Anna Zasowska-Nowak
- 13. Pielęgnacja przetok i cewników** ■ 352
Anna Zasowska-Nowak
- 14. Podstawy onkologii** ■ 360
- 14.1. Podstawy diagnostyki onkologicznej** ■ 360
Izabela Nankiewicz-Mikusek, Małgorzata Stolarek, Rafał Stec
- 14.2. Zasady oceny rokowania i kwalifikacji do leczenia przyczynowego** ■ 362
Karina Wieczorska, Małgorzata Stolarek, Rafał Stec
- 14.3. Systemowe leczenie chorych na nowotwory** ■ 365
Maciej Krzakowski
- 14.4. Chirurgia paliatywna przewodu pokarmowego** ■ 371
Marek Durlik, Grzegorz Witkowski
- 14.5. Radioterapia paliatywna** ■ 374
Wojciech Rolski
- 14.6. Powikłania leczenia onkologicznego** ■ 380
Katarzyna Schab, Rafał Stec
- 15. Stany nagłe w medycynie paliatywnej** ■ 386
- 15.1. Zespół ucisku rdzenia kręgowego** ■ 386
Aleksandra Ciałkowska-Rysz
- 15.2. Zespół wzmożonego ciśnienia śródczaszkowego** ■ 387
Aleksandra Ciałkowska-Rysz
- 15.3. Zespół żyły głównej górnej** ■ 387
Aleksandra Ciałkowska-Rysz
- 15.4. Lymphangitis carcinomatosa** ■ 388
Aleksandra Ciałkowska-Rysz
- 15.5. Gorączka** ■ 388
Anna Zasowska-Nowak

- 16. Choroby infekcyjne** ■ 398
 - 16.1. Najczęstsze zakażenia w opiece paliatywnej** ■ 398
Marta Szostakiewicz
 - 16.2. Opieka paliatywna nad chorymi zakażonymi HIV** ■ 405
Marta Szostakiewicz
- 17. Terapia wielolekowa i interakcje leków u chorych objętych opieką paliatywną** ■ 410
Aleksandra Kotlińska-Lemieszek
- 18. Modyfikacja dawkowania leków u chorych z niewydolnością wątroby lub nerek** ■ 420
Aleksandra Kotlińska-Lemieszek
- 19. Postępowanie w okresie umierania i po śmierci pacjenta** ■ 431
Marcin Janecki, Izabela Kaptacz

- 3.3. Rola kapelana w opiece paliatywnej** ■ 472
Piotr Aszyk
- 3.4. Lęk przed śmiercią** ■ 473
Józef Binnebesel, Zbigniew Formella

- 4. Sedacja jako metoda uśmierzania cierpienia u chorych w opiece paliatywnej** ■ 477
Aleksandra Kotlińska-Lemieszek, Jacek Łuczak
- 5. Fizjoterapia w opiece paliatywnej** ■ 481
Agnieszka Wójcik, Anna Pyszora, Iwona Maciejewska

- Wykaz skrótów** ■ 493
- Indeks** ■ 495

CZĘŚĆ III

OBJAWY PSYCHICZNE, SOCJALNE I DUCHOWE ■ 433

- 1. Objawy psychiczne w opiece paliatywnej** ■ 435
 - 1.1. Zaburzenia lękowe** ■ 435
Piotr Wierziński
 - 1.2. Zaburzenia depresyjne** ■ 436
Piotr Wierziński
 - 1.3. Majaczenie** ■ 440
Piotr Wierziński
 - 1.4. Otępienie** ■ 445
Piotr Wierziński
 - 1.5. Chemobrain – „mózg po chemioterapii”** ■ 448
Piotr Wierziński
- 2. Psychiczne aspekty opieki paliatywnej** ■ 451
 - 2.1. Potrzeby psychiczne pacjenta z nieuleczalną chorobą** ■ 451
Marzena Samardakiewicz
 - 2.2. Reakcje psychiczne w odniesieniu do choroby** ■ 453
Marzena Samardakiewicz
 - 2.3. Reakcje emocjonalne** ■ 455
Marzena Samardakiewicz
 - 2.4. Strategie radzenia sobie z chorobą** ■ 456
Marzena Samardakiewicz
 - 2.5. Etapy adaptacji w nieuleczalnej chorobie** ■ 457
Marzena Samardakiewicz
 - 2.6. Wsparcie psychologiczne** ■ 458
Marzena Samardakiewicz
 - 2.7. Terapie psychologiczne w opiece paliatywnej** ■ 461
Marzena Samardakiewicz
 - 2.8. Opieka w okresie żałoby** ■ 464
Marzena Samardakiewicz
 - 2.9. Seksualność u osób z zaawansowaną chorobą** ■ 464
Marzena Samardakiewicz
 - 2.10. Zespół wypalenia w opiece paliatywnej** ■ 466
Marzena Samardakiewicz
- 3. Problemy duchowe u pacjentów u kresu życia** ■ 469
 - 3.1. Sens życia, cierpienia i śmierci** ■ 469
Piotr Aszyk
 - 3.2. Duchowy wymiar człowieka** ■ 470
Piotr Aszyk